

Tomáš Gřivna^{*)}

Trestní postih za užití technologie deepfake – stručné poznámky

Vážené paní docentce Práškové, milé Heleně, upřímně přeji mnoho sil, zdraví a štěstí do dalších let. Její laskavý styl výuky i zkoušení je světlem pro studenty, kteří bloudí ve slepých uličkách správního práva. Její stále dobrá nálada a hluboce lidský přístup ke kolegům přispívá k přátelské atmosféře na fakultě. Doufám, že tomu tak bude ještě dlouho.

Úvod

Deepfake je častým předmětem laických i odborných diskusí, ať již jde o použitou technologii¹⁾ nebo o právní regulaci, ačkoliv se jedná o fenomén poměrně nový. Zpravidla bývají jeho počátky spojovány s rokem 2017,²⁾ i když kořeny má tato technologie již v 90. letech, byť v poměrně primitivní podobě.³⁾ Rozmach deepfake je nepochybně spojen s rozvojem umělé inteligence.⁴⁾ Důkazem toho, že deepfake je fenoménem a poměrně palčivým problémem, který je třeba řešit, je i legislativa Evropské unie. Především je třeba zmínit nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2024/1689 ze dne 13. 6. 2024, akt o umělé inteligenci. Před jeho přijetím byla v roce 2021 zpracována Evropským parlamentem studie (Tackling deepfakes in European policy),⁵⁾ která se mj. zabývá vývojem deepfake technologie, pojmenovává výhody, rizika a dopady deepfake, označuje mezery v regulaci deepfake. Akt o umělé inteligenci samotný obsahuje i definici deepfake jako obrazový, zvukový nebo video obsah vytvořený nebo manipulovaný umělou inteligencí, který se podobá existujícím osobám, objektům, místům, subjektům či událostem a který by se dané osobě mohl nepravdivě jevit jako autentický nebo pravdivý (čl. 3 odst. 60).

Definice pojmu deepfake je celá řada, lze však vysledovat společné definiční rysy. Většina autorů zdůrazňuje, že deepfake je složeninou dvou slov „deep learning“ (ve smyslu strojového učení, tedy užití umělé inteligence) a „fake“ (jako označení pro nepravdivý obsah, jehož účelem je vyvolat dojem pravdivosti či autenticity).

^{*)} Autor působí na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

¹⁾ Z mnoha desítek až stovek dostupných článků srov. např. Gambín, Á.F., Yazidi, A., Vasilakos, A. et al. Deepfakes: current and future trends. In *Artificial Intelligence Review*, 2024, č. 57. Dostupné zde: <<https://doi.org/10.1007/s10462-023-10679-x>> [citováno 15. prosince 2025].

²⁾ Srov. MIZEROVÁ, T.: Právo versus deepfakes. In *ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA*, 2025, č. 2, s. 115, ISSN 2336-6478 (Online).

³⁾ Srov. <<https://www.realitydefender.com/insights/history-of-deepfakes>> [citováno 15. prosince 2025].

⁴⁾ Gambín, Á.F., Yazidi, A., Vasilakos, A. et al. Deepfakes: current and future trends. In: *Artificial Intelligence Review*, 2024, č. 57.

⁵⁾ Dostupné zde: <https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU%282021%29690039_EN.pdf> [citováno 15. prosince 2025].

Nejčastěji je deepfake spojován s podvodným videoobsahem, specificky s pornografickým zaměřením.⁶⁾ Ve skutečnosti může mít produkt vytvořený umělou inteligencí podobu hlasu (např. známého politika nebo herce) nebo též písma (napodobení stylu nějaké osoby). Mnohdy však nejde ani o obsah pornografický. Nebezpečné jsou volební deepfakes, které dokáží ovlivnit volby a jejich výsledky.

Je nepochybné, že deepfake je technologie dvojího užití. Může mít využití, které bude plně v souladu s právem (např. pro umělecké či vědecké účely) nebo v rozporu s ním. V příspěvku se zaměřím na užití deepfake v rozporu s právem, a ještě úžeji na rozpor s právem trestním.

Má se deepfake postihovat trestním právem? Úvaha nad škodlivostí jednání

Jelikož je podstatou produktu deepfake nepravdivý obsah, který má vyvolávat dojem pravdivosti, bývá často zasahováno do soukromí osob, kterých se nepravdivý obsah týká. Vedle této individuální roviny zásahu do cti, vážnosti, pracovního nebo rodinného života je zde i rovina celospolečenská. V dnešní době je technologie na tak vysoké úrovni, že je velmi obtížné, zejména pro laika, odhalit, zdali jde o pravdivý nebo nepravdivý obsah. Většina lidí není schopna svými smysly rozpoznat, zdali jde o deepfake nebo nikoliv. Důsledkem je eroze důvěry obecně ve vše, co se šíří internetem. Stále častěji je zpochybňován obsah a stále častěji si klademe otázku: Je to pravda nebo to není pravda? Situace je o to závažnější, že zmást se nechá nejen běžný konzument obsahu, ale též zprostředkovatel obsahu.

Rovinu individuálního zásahu může řešit osoba, které se nepravdivý obsah týká, též soukromoprávními prostředky, které jsou jí k dispozici. Existuje tedy i odpovědnost podle jiných právních předpisů (typicky jde o zásah do práva na ochranu osobnosti). Je však taková ochrana dostatečná? Přidá-li se též celospolečenská rovina zásahu, je relevantní uvažovat o postihu veřejnoprávním. Tak např. čl. 50 odst. 4 Aktu o umělé inteligenci stanoví s určitými výjimkami povinnost subjektů zavádějících umělou inteligenci zveřejnit, že obsah byl uměle vytvořen nebo s ním bylo manipulováno. Porušení této povinnosti je sankcionováno vysokými správními pokutami (viz čl. 99 odst. 4 Aktu o umělé inteligenci).

I při vědomí a respektování principu, že trestní právo je ultima ratio, se lze přiklonit k závěru, že škodlivější případy neoprávněného užití technologie deepfake mají být trestným činem. Společenská škodlivost je dána nejen dopadem do osobnostních práv oběti, ale i tím, že se obsah jeví jako pravdivý, čímž při jeho šíření dochází ke zmatení veřejnosti, která svými smysly není schopna nepravdivost odhalit. Trestnost lze dále omezit pouze na případy, ve kterých dochází k závažnější újmě.

O globální závažnosti deepfake svědčí i trend zavádění trestnosti v jiných státech. Např. v Německu byl předložen návrh § 201b trestního zákoníku, který má

⁶⁾ DVOŘÁKOVÁ, M. Revenge porn a deepfakes: ochrana soukromí v éře moderních technologií. *Revue pro právo a technologie*, 2020, č. 22, s. 51–89. ISSN 1804-5383.

jako trestný čin postihovat zásah do práva na ochranu osobnosti, pokud pachatel zpřístupní třetí osobě mediální obsah, který byl vytvořen nebo pozměněn pomocí výpočetní techniky a který vytváří zdání věrného obrazu nebo zvukového záznamu vzhledu, chování nebo ústního projevu této osoby.⁷⁾ Obdobné ustanovení obsahuje francouzský Code pénal v novelizovaném čl. 226-8,⁸⁾ i když je jeho dikce obecnější a není speciálně určena k postihu deepfake, byť praxe podle něj postupuje.

Až do nabytí účinnosti zákona č. 270/2025 Sb. nebyla přijata žádná právní úprava, která by měla za cíl kriminalizovat použití technologie deepfake. Proto bylo třeba analyzovat stávající skutkové podstaty za účelem zjištění, zdali umožňují trestně postihovat deepfake. Jak plyne z předchozí části příspěvku, zasahuje deepfake především do práv na ochranu osobnosti a soukromí, kteréžto zájmy jsou chráněny především v hlavě II. zvláštní části trestního zákoníku. Z trestných činů tam uvedených přichází do úvahy § 181 (poškození cizích práv) a § 184 (pomluva). Obě ustanovení však mají své limity, kterými jsou obecnost právní úpravy, ochrana individuální zájmu, požadavek na způsobení účinku (§ 181), resp. požadavek způsobivosti jeho dosažení (§ 184). Nalézt se dají i trestné činy mimo hlavu II., pod jejichž skutkové podstaty lze za určitých okolností zahrnout i deepfake, např. podle § 347a by bylo možné postihovat, pokud by produkt deepfake byl předložen jako listinný důkazní prostředek.

Trestní postih za užití technologie deepfake po přijetí zákona č. 270/2025 Sb.

V závěru IX. volebního období přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky rozsáhlou novelu trestních předpisů (sněmovní tisk č. 861), a mimo jiné též novelu trestního zákoníku, která se má týkat i postihu za výrobu a šíření deepfake. Jedno ustanovení obsahovala již samotná vládní předloha (§ 191a), jedno ustanovení bylo doplněno do vládního návrhu pozměňovacím návrhem poslaneckým⁹⁾ (doplnění § 181).¹⁰⁾ Novela včetně obou navržených ustanovení byla schválena oběma komorami, návrh zákona byl podepsán prezidentem republiky a byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 270/2025 Sb.

K ustanovení § 191a (zneužití identity k výrobě pornografie a její šíření)¹¹⁾ uvádí důvodová zpráva, že tím dochází k zakotvení skutkové podstaty nového

⁷⁾ Dostupné zde: <<https://dserver.bundestag.de/btd/20/126/2012605.pdf>> [citováno 15. prosince 2025].

⁸⁾ Tohoto trestného činu se dopustí ten, „kdo zpřístupní veřejnosti nebo třetí osobě jakýmkoli způsobem montáže vytvořené s použitím slov nebo obrazu osoby bez jejího souhlasu, pokud není na první pohled zřejmé, že jde o montáž, nebo pokud to není výslovně uvedeno“. Novelizace ustanovení proběhla v roce 2024. Dostupné zde: <<https://justice.pappers.fr/loi/LEGITEXT000006070719/article/LEGIARTI000049571542>> [citováno 15. prosince 2025].

⁹⁾ Pozměňovací návrh podali poslanci Pavel Blažek, Marek Benda, Eva Decroix, Karel Haas a Pavel Staněk.

¹⁰⁾ O zhodnocení nové právní úpravy se již pokusil např. RÁLIŠ, P. Kriminalizace a šíření deepfake děl v České republice. In Romža, S., Michal'ov, L., Maueroová, M., E. (eds.) Košické dni trestného práva 2025, IX. ročník. *Zborník vedeckých príspevkov z celoštátnej interdisciplinárnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Košice 2025. s. 125–131. ISBN 978-80-574-0479-8.

¹¹⁾ Základní skutková podstata zní: Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, učiní veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá osobu, o které ví, že k takovému zobrazení nebo využití nedala souhlas, (...).

trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, který směřuje k postihu nekonsenzuální pornografie, zejména tzv. deepfake pornografie. S ohledem na vymezení objektivní stránky tohoto trestného činu lze mít pochybnosti o vhodně zvoleném názvu trestného činu, který je minimálně zčásti zavádějící. V názvu trestného činu je použito sousloví zneužití identity. Slovo identita má svůj význam,¹²⁾ který by odpovídal situaci, kdy si pachatel „přisvojí“ identitu jiné osoby, např. tím způsobem, že se vydává za tuto jinou osobu. Asi lze připustit, že zneužití identity může spočívat i ve vytvoření počítačového pornografického díla, ve kterém je obličej pornoherce vyměněn za obličej jiné osoby. Již stěží lze však hovořit o zneužití identity, pokud se bude jednat o záznam pohlavního styku skutečný, do něhož pachatel nijak nezasahuje. Protiprávnost zde spočívá pouze v tom, že je záznamem šířen či jinak užíván bez souhlasu osoby nebo osob, které zobrazuje. Spíše než že by šlo o otázku mravopolečnosti, svobody rozhodování v pohlavních vztazích, nerušený mravní a tělesný vývoj dětí, což jsou typické objekty v hlavě III. zvláštní části trestního zákoníku, jde mnohem více o ochranu soukromí osoby. Tím se však chráněný zájem u tohoto trestného činu značně vzdaluje objektům všech ostatních trestných činů v této hlavě a má mnohem blíže k hlavě II. (trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti).

Název trestného činu a chráněný zájem nejsou jedinými problémy tohoto trestného činu. Znaky uvedeného trestného činu jsou formulovány tak široce, že se mohou vztahovat i na pornografické dílo, které nemá podobu fotografie, filmu či podobu elektronickou, ale i jinou, např. kreslenou podobu, tedy nemusí být vůbec produktem umělé inteligence či produktem počítačového zpracování, jak je pro deepfake charakteristické. Do absurdní podoby dovedeno, spadá sem i karikatura, pokud je z ní poznatelné, že zobrazuje konkrétní osobu, a to i přesto, že bude na první pohled zřejmé, že nejde o reálné zobrazení např. pohlavního styku. V takových situacích bude podle mého soudu zapotřebí při interpretaci a aplikaci ustanovení § 191a postupovat restriktivně, aby nedocházelo k přepětí trestní represe.

Sumárně řečeno, postih deepfake podle § 191a trestního zákoníku je v některých případech možný, trestný čin je však konstruován tak, že bude dopadat na mnohem širší okruh jednání. Pro naplnění skutkové podstaty je naprosto nerozhodné, zdali byl obsah vytvořen umělou inteligencí, je dokonce nerozhodné, zdali je obsah pravdivý či nepravdivý. Primárně je ustanovení určeno k postihu šíření pornografie bez souhlasu osob, které zobrazuje.

Druhým trestným činem, jehož doplnění bylo odůvodněno nezbytností postihovat deepfake, je poškození cizích práv (§ 181), který byl doplněn o samostatný odstavec druhý.¹³⁾ Ani toto doplnění není prosto určitých pochyb.

¹²⁾ Srov. heslo „identita“ In *Akademický slovník současné češtiny* [online](2017–2026). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupné zde: <<https://slovníkcestiny.cz>> [citováno 15. prosince 2025].

¹³⁾ Odstavec 2 nově zní: Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému vážnou újmu na právech vyrobí dílo, které neoprávněně zobrazuje, zachycuje nebo jinak využívá podobu jiného nebo jeho projev osobní povahy, které se jeví být pravými, ačkoli ví, že pravé nejsou, nebo takové dílo učiní veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří.

Především narušuje tradiční pojetí trestného činu poškození cizích práv, který byl pojmán jako tzv. nemajetkový podvod. Jeho zákonným znakem byl omyl, který pachatel vyvolal nebo využil. Nově vkládaný odstavec druhý tuto tradiční koncepci opouští. Vyvolání či využití omylu není rozhodné, i když takový důsledek jednání pachatele může nastat a často i nastane. Určitý prvek omylu lze vyvodit z požadavku zákona, že se obsah jeví být pravdivým. Pro trestnost však postačí, pokud pachatel ví, že jím šířený obsah je nepravdivý, omyl u adresáta vyvolat nemusí.

To, co lze na nové úpravě ocenit (na rozdíl od § 191a), je její přiblížení podstatě deepfake, alespoň v části tohoto slova, konkrétně v části „fake“, což zákonodárce vyjádřil tím, že jde o nepravdivý obsah. První část slova „deep“ se však vytratila. Nezáleží na tom, zdali je obsah produktem umělé inteligence, rozhodující je jeho vyznění – „jeví se být pravým“.

Chvályhodný je i úmysl zákonodárce, aby bylo postihováno nejen zneužití podoby, ale též i projevů osobní povahy, tedy např. i hlasu či stylu. Účinek v podobě vážné újmy na právech má patrně bránit postihu méně závažných jednání. Je však třeba upozornit, že na rozdíl od odstavce prvního nemusí takový účinek vůbec nastat, postačí, že to měl pachatel v úmyslu. Jde tedy o předčasně dokonaný delikt.

Celkově lze k § 181 odst. 2 shrnout, že znaky tohoto trestného činu mnohem lépe umožní postih za neoprávněné užití deepfake, neboť je zdůrazněn nepravdivý obsah, kterým může být nejen zneužití podoby, ale též projevů osobní povahy. Od prvního odstavce § 181 se však liší natolik, že by bylo vhodnější uvažovat o úpravě v samostatném ustanovení, obdobně jako v Německu či Francii.

Závěr

Technologie deepfake představuje stále závažnější hrozbu pro ochranu osobnosti, soukromí i pro důvěru ve veřejný prostor. Její schopnost vytvářet vysoce přesvědčivý, avšak nepravdivý obsah ukazuje, že pouhá soukromoprávní ochrana nestačí a v určitých případech je třeba i zásah trestního práva. Novela zákona č. 270/2025 Sb. je prvním pokusem českého zákonodárce vymezit trestní odpovědnost za deepfake, avšak zvolená řešení v § 191a a § 181 odst. 2 jsou problematická svou šíří, systematikou i diskutabilním dopadem do praxe. Přestože vznik nové úpravy odráží potřebu reagovat na technologické změny, bude nutné ji dále zpřesnit, aby chránila před skutečně škodlivými zásahy, aniž by nadměrně rozšiřovala trestní represi.

Shrnutí:

Příspěvek se zabývá otázkou, zda a jak má být trestně postihováno neoprávněné užití technologie deepfake. Upozorňuje na rostoucí společenskou škodlivost deepfake, zejména kvůli zásahům do soukromí a erozi důvěry v informace. Popisuje, že před rokem 2025 bylo nutné trestnost deepfake dovozovat z existujících skutkových podstat, které však nebyly dostatečné. Novela zákona č. 270/2025 Sb. kriminalizuje v § 191a a § 181 odst. 2 jednání,

jež mají umožnit postih deepfake, ale přináší i řadu problémů. Právní úprava je potřebná, avšak nově přijaté řešení není ideální a může vést k přepjaté trestní represi.

Klíčová slova: deepfake, zneužití identity, poškození cizích práv.

Criminal liability for the use of deepfake technology – brief notes – summary:

The paper examines whether and how the unauthorized use of deepfake technology should be subject to criminal liability. It highlights the growing societal harmfulness of deepfakes, especially due to intrusions into privacy and the erosion of trust in information. It explains that before 2025, criminal liability for deepfakes had to be inferred from existing offences, which were insufficient. The amendment to Act No. 270/2025 Coll. criminalizes conduct in Sections 191a and 181(2) intended to enable the prosecution of deepfakes, but it also introduces several issues. The legislation is necessary, yet the newly adopted solution is not ideal and may lead to excessive criminal repression.

Keywords: deepfake, identity misuse, breach the rights of others.